

سبک زندگی رضوی (۱)

روابط میان فردی

محمد تقی فغانی

www.ketaboo.ir

سرشناسه: فغالی، محمدتقی، ۱۳۴۱ -
 عنوان و نام پدیدآور: روابط میان فردی/محمدتقی فغالی.
 مشخصات نشر: مشهد: بنیاد فرهنگی هنری امام رضا علیه السلام، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۲۰۸ص.
 فروست: سبک زندگی رضوی: [ج. ۱].
 شابک: ۷۸-۰۷۰-۷۷۴-۶۰۰-۱.
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتاب حاضر به مناسبت جشنواره بین‌المللی امام رضا
 علیه السلام به چاپ خواهد رسید.
 موضوع: علی بن موسی عبدالله، امام هشتم، ۹۱۵۳ - ۹۲۰۳ ق.
 شناسه افزوده: بنیاد بین‌المللی فرهنگی هنری امام رضا علیه السلام
 شناسه افزوده: سبک زندگی رضوی: [ج. ۱].
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج ۱ ق ۷/۵۷۳۵/ف
 رده بندی دیویی: ۹۵۷/۹۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۹۰۵۱۷

شناسه

انتشارات بنیاد بین‌المللی فرهنگی هنری امام رضا علیه السلام

سبک زندگی رضوی (۱) - روابط میان فردی

محمدتقی فغالی

انتشارات بنیاد بین‌المللی فرهنگی هنری امام رضا علیه السلام

احمد خان بابایی

نجف نجفی

اول، تابستان ۱۳۹۴

زیتون

۲۰۰۰ جلد

۱۴۰،۰۰۰ ریال

۹۷۸-۶۰۰-۷۷۴۰۰۰۷-۱

۹۷۸-۶۰۰-۷۷۴۰۰۰۹-۵

نام کتاب

مؤلف

ناشر

طراح جلد

صفحه آرا

نوبت چاپ

چاپ و صحافی

شمارگان

قیمت

شابک

شابک دوره

فهرست مطالب

۱۳	..... مقدمه	■
۲۱	..... دیباچه	■
۳۵	..... فصل اول: الگوهای رفتاری	■
۳۷	..... (۱) سلام	
۳۷	..... یک) جایگاه	
۳۸	..... (دو) در قرآن	
۳۹	..... الف) معناشناسی	
۴۰	..... ب) نگاه آیات	
۴۱	..... اول) سلام دهندگان	
۴۱	..... دوم) دریافت کنندگان سلام	
۴۱	..... سوم) زمان سلام	
۴۲	..... چهارم) راه‌های سالم	
۴۲	..... پنجم) در بهشت	
۴۲	..... ششم) سلام و تحیت	
۴۲	..... هفتم) دلیل سلام	
۴۲	..... هشتم) پاسخ سلام	
۴۳	..... نهم) سلام و اسلام	
۴۳	..... دهم) نام زیبای خدا	
۴۴	..... سه) آداب	
۴۴	..... الف) عدم تبعیض	
۴۵	..... ب) به کودکان	
۴۵	..... ج) سبقت گرفتن	
۴۶	..... د) وجوب جواب سلام	
۴۶	..... ه) شروع با سلام	

- ۴۶ ..... (و) جواب بهتر
- ۴۷ ..... (ز) افشای سلام
- ۴۸ ..... (ح) سلام داده نمی‌شوند
- ۴۸ ..... (چهار) کارکردها
- ۴۸ ..... (الف) ایجاد اطمینان
- ۴۹ ..... (ب) زمینه‌سازی دوستی و محبت
- ۴۹ ..... (ج) نشانه تواضع
- ۵۰ ..... (د) زمینه همکاری
- ۵۰ ..... (ه) توسعه ادب
- ۵۰ ..... (۲) دست دادن
- ۵۰ ..... (یک) جایگاه
- ۵۲ ..... (دو) آداب
- ۵۲ ..... (الف) پیشی گرفتن
- ۵۲ ..... (ب) فشردن دست
- ۵۳ ..... (ج) بدون تبعیض
- ۵۳ ..... (سه) کارکردها
- ۵۳ ..... (الف) از بین بردن کینه و دشمنی
- ۵۳ ..... (ب) افزایش محبت
- ۵۵ ..... (۳) معانقه
- ۵۵ ..... (۴) بوسیدن؛ روا یا ناروا؟
- ۵۶ ..... (۵) مهارت‌های گفتاری
- ۵۶ ..... (یک) کلام یا سکوت؟
- ۵۸ ..... (دو) چگونه بگوییم؟
- ۵۸ ..... (الف) نیکو سخن گفتن
- ۵۸ ..... (اول) جایگاه
- ۶۰ ..... (دوم) معیارها
- ۶۲ ..... (سوم) کارکردها
- ۶۳ ..... (ب) بذله‌گویی و شوخ‌طبعی

۶۳	.....	اول) جایگاه
۶۴	.....	دوم) نمونه‌ها
۶۵	.....	سوم) شرایط
۶۸	.....	چهارم) کارکردها
۶۹	.....	ج) با زبان مخاطب
۷۰	.....	د) صداقت
۷۰	.....	اول) جایگاه
۷۲	.....	دوم) آثار
۷۵	.....	هـ) پاک‌زبانی
۷۵	.....	و) رعایت ادب
۷۶	.....	ز) عدم پرسش‌گری نابجا
۷۹	.....	ح) به اندازه گفتن
۸۱	.....	۶) خوش‌خلقی
۸۱	.....	یک) جایگاه
۸۴	.....	دو) الگوهای رفتاری
۸۴	.....	الف) رفق و مدارا
۸۴	.....	اول) ارزشمندی
۸۵	.....	دوم) معناسناسی
۸۶	.....	سوم) محدوده
۸۷	.....	چهارم) آثار
۸۹	.....	پنجم) مصادیق
۹۰	.....	ب) آسان‌گیری
۹۰	.....	اول) اهمیت
۹۱	.....	دوم) شاخص‌ها
۹۳	.....	ج) مهرورزی
۹۴	.....	د) تبیین
۹۴	.....	اول) جایگاه
۹۵	.....	دوم) پیامدها

۹۷	.....	ه) احترام گذاشتن
۹۷	.....	اول) شاخص‌ها
۱۰۵	.....	دوم) گونه‌ها
۱۰۶	.....	و) خیرخواهی
۱۰۷	.....	ز) وقت گذاشتن
۱۰۹	.....	نتیجه‌گیری
۱۱۱	.....	■ فصل دوم: آیین دوستی و همنشینی
۱۱۳	.....	۱) جایگاه و اهمیت
۱۱۶	.....	۲) معیارها و مؤلفه‌ها
۱۱۶	.....	یک) پاک‌ربانی
۱۱۶	.....	دو) نیکوکاری
۱۱۶	.....	سه) حق‌جویی
۱۱۷	.....	چهار) بندگی خدا
۱۱۸	.....	۳) الگوهای رفتاری
۱۱۸	.....	یک) مهربانی با زبردستان
۱۲۲	.....	دو) همسان دیدن
۱۲۶	.....	سه) عذرپذیری
۱۲۸	.....	چهار) شرکت در تشییع جنازه
۱۲۸	.....	پنج) هدیه دادن
۱۲۸	.....	الف) جایگاه
۱۲۹	.....	ب) آداب
۱۲۹	.....	اول) هدیه هنگام نیاز
۱۳۰	.....	دوم) هدیه به کسانی که هدیه نمی‌دهند
۱۳۰	.....	سوم) رد نکردن هدیه
۱۳۰	.....	چهارم) تلافی هدیه
۱۳۰	.....	پنجم) کوچک‌شمردن
۱۳۱	.....	ج) جلوه‌ها
۱۳۱	.....	اول) گذشت

۱۳۲	.....	دوم) وفای به عهد
۱۳۲	.....	سوم) شکر
۱۳۲	.....	چهارم) تغافل
۱۳۲	.....	پنجم) بردباری
۱۳۳	.....	ششم) انصاف
۱۳۳	.....	هفتم) عیب پوشی
۱۳۳	.....	هشتم) اطعام
۱۳۴	.....	نهم) هدیه برای همسر
۱۳۴	.....	دهم) کمک کردن به اهل خانه
۱۳۵	.....	یازدهم) خیرخواهی برای دیگران و شاد کردن آنان
۱۳۶	.....	شش) عیادت بیماران
۱۳۶	.....	الف) جایگاه
۱۳۸	.....	ب) هنجارها
۱۳۸	.....	اول) هدیه دادن
۱۳۹	.....	دوم) عیادت کوتاه
۱۳۹	.....	سوم) دعا برای بیمار
۱۳۹	.....	هفت) دعا برای یاران
۱۴۰	.....	هشت) نفع رسانی و خدمت به مردم
۱۴۰	.....	الف) اهمیت و جایگاه
۱۴۰	.....	اول) گنج های پنهانی
۱۴۱	.....	دوم) بهترین سپاس
۱۴۳	.....	سوم) رعایت حقوق
۱۴۴	.....	چهارم) بهترین دارایی ها
۱۴۵	.....	پنجم) دست رازق خدا
۱۴۶	.....	ب) سیره امام رضا <small>علیه السلام</small>
۱۴۶	.....	اول) بخشش تمام اموال
۱۴۷	.....	دوم) کمک در حمام
۱۴۷	.....	سوم) کمک برای دفن مردگان

- ۱۴۷ ..... چهارم) تجویز دارو
- ۱۴۸ ..... نه) مشورت
- ۱۴۸ ..... الف) اهمیت
- ۱۵۰ ..... ب) نمونه‌ها
- ۱۵۴ ..... ج) ویژگی‌ها
- ۱۵۴ ..... اول) ناهلان
- ۱۵۵ ..... دوم) افراد اهل مشورت
- ۱۵۶ ..... د) آثار
- ۱۵۷ ..... ده) ادای حقوق
- ۱۵۷ ..... الف) اهمیت و ضرورت
- ۱۵۸ ..... ب) سخنان نورانی
- ۱۶۲ ..... ج) جلوه‌های رفتاری
- ۱۶۵ ..... یازده) دفاع از آبروی مردم
- ۱۶۵ ..... دوازده) عیب‌پوشی
- ۱۶۶ ..... سیزده) نیکی در برابر بدی
- ۱۶۶ ..... الف) جایگاه و ارزش
- ۱۶۷ ..... ب) نمونه‌ها
- ۱۷۱ ..... چهارده) نگاه اصلاح‌گرایانه
- ۱۷۳ ..... پانزده) تشویق به خوبی‌ها
- ۱۷۳ ..... الف) نمونه‌ها
- ۱۷۶ ..... ب) در قرآن و حدیث
- ۱۷۷ ..... ج) شیوه‌ها
- ۱۷۷ ..... اول) هماهنگی گفتار و رفتار
- ۱۷۸ ..... دوم) احترام به شخصیت افراد
- ۱۷۸ ..... سوم) ملامفت و ملایمت
- ۱۸۰ ..... شانزده) نامه‌نگاری
- ۱۸۰ ..... الف) آغاز با نام خدا
- ۱۸۱ ..... ب) ذکر «إن شاء الله»

۱۸۱	.....	ج) خوش خط و موزون
۱۸۲	.....	هفده) نام گذاری
۱۸۳	.....	هیجده) مهمان داری
۱۸۵	.....	الف) جایگاه مهمان
۱۸۸	.....	ب) آثار مهمان داری
۱۸۸	.....	اول) آثار اخروی
۱۸۹	.....	دوم) آثار دنیوی
۱۹۱	.....	ج) آداب
۱۹۲	.....	اول) بیگاری نکشیدن
۱۹۳	.....	دوم) بدرقه کردن
۱۹۳	.....	سوم) همراهی در غذا خوردن
۱۹۳	.....	چهارم) ساده و آسان گرفتن
۱۹۳	.....	نتیجه گیری
۱۹۹	.....	کتابنامه ■

برگزاری جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام به صورت سالانه از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در داخل و خارج از کشور به مناسبت میلاد با سعادت و سراسر نور عالم آل محمد صلی الله علیه و آله حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام و کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و بزرگداشت حضرت شاهچراغ علیه السلام در دهه کرامت (از یکم تا یازدهم ذی‌القعده) از این جهت اهمیت مضاعف می‌یابد که همه ساله اندیشمندان، پژوهشگران، هنرمندان و در یک کلام پدیدآورندگان آثار فاخر رضوی با خلق آثار فاخر و ارزنده زمینه ترویج بیش‌ازپیش فرهنگ، سیره و معارف رضوی را با همکاری دستگاه‌ها و نهادهای عضو جشنواره و با حمایت اقشار مختلف مردم و با پشتیبانی دولت محترم و عنایت مجلس محترم شورای اسلامی، خصوصاً اعضاء محترم کمیسیون فرهنگی مجلس و به‌ویژه رهنمودهای مراجع عظام و علمای اعلام در یک فضای معنوی فراهم می‌نمایند.

الف) برنامه‌های موضوعی

برنامه‌های موضوعی تعریف شده در جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام شامل آن دسته از برنامه‌هایی می‌شود که توسط ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان‌ها، نهادها و سازمان‌های عضو، به صورت انتشار فراخوان و دریافت آثار و انتخاب برگزیدگان پرداخته می‌شود و در حال حاضر ۸۵ شاخه از جشنواره به موضوعات علمی، پژوهشی،

فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی، دیجیتالی و کودک و نوجوان اختصاص دارد که اهتمام به ارتقاء کمی و کیفی این برنامه‌ها در چارچوب کارگروه‌های تخصصی تحت تولیت معاونت‌ها و حوزه‌های تخصصی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌باشد.

ب) امور بین‌الملل

برنامه‌های تعریف شده برای خارج از کشور در جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام با بهره‌گیری از ظرفیت علمی، فرهنگی اندیشمندان و دانشمندان جهان همچنین مشارکت ارادتمندان هشتمین اختر تابناک آسمان امامت و ولایت در اقصی نقاط جهان با رویکرد علمی، پژوهشی، فرهنگی و هنری برگزار می‌گردد. این بخش با محوریت سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، همکاری نهادهای فرهنگی مرتبط با خارج از کشور به‌ویژه مجمع جهانی اهل‌البیت علیهم السلام، جامعة المصطفی العالمیة و مرکز مدارس خارج از کشور می‌باشد.

ج) برنامه‌های عمومی

سازماندهی برنامه‌های عمومی جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام با ایجاد فرصت‌های معنوی دهه کرامت در سراسر کشور اعم از شهر و روستا در قالب جشن‌های مردمی با مشارکت اقشار مختلف و با پیش‌بینی ۱۷ کارگروه از نهادها و تشکل‌های مردمی با نظارت شورای هماهنگی جشن‌های دهه کرامت و با محوریت ستاد عالی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشور و با همکاری ۳۰ دستگاه فرهنگی و مرتبط کشور به عنوان مجری عهده دار این ساماندهی می‌باشند.

د) تکریم امامزادگان و بقاع متبرکه

بزرگداشت امامزادگان به عنوان قطب‌های فرهنگی جامعه یکی از محورهای اصلی برنامه‌های روز پنجم ذی‌قعدة در تقویم فرهنگی کشور و در دهه کرامت می‌باشد که همه ساله در تمامی استان‌ها برنامه‌ریزی و به‌مورد اجرا گذاشته می‌شود و در طی سال‌های اخیر این بزرگداشت به صورت جهانی و در چارچوب همایش و کنگره در دستور کار سازمان اوقاف و امور خیریه کشور قرار گرفته است.

ه) بزرگداشت قدمگاه‌های حضرت امام رضا علیه السلام

برگزاری جشن‌های سالروز ورود امام رضا علیه السلام از سوی مردم در قدمگاه‌های مسیر هجرت حضرت امام رضا علیه السلام از شلمچه تا مرو با راه‌اندازی کاروان‌های نمادین و مراسم ویژه از جمله برنامه‌هایی می‌باشد که با حضور و مشارکت گسترده مردم در استان‌های مسیر هجرت و قدمگاه‌ها نهادینه شده است.

(و) هفته‌های فرهنگ رضوی

جاری و ساری نمودن یاد و نام امام رضا^ع در طول سال با برگزاری هفته‌های فرهنگ رضوی به منظور بهره‌مندی از تعالیم و آموزه‌های رضوی با ایجاد فضای بانشاط معنوی در سطح جامعه از جمله برنامه‌های سالانه این جشنواره می‌باشد که در استمرار دهه کرامت در سطح استان‌های کشور توسط ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی و دستگاه‌های عضو به مرحله اجرا گذاشته می‌شود.

(ز) برگزیدگان

یکی از دستاوردهای بزرگ جشنواره بین‌المللی امام رضا^ع شناسایی پدید آورندگان آثار فاخر فرهنگی و هنری در زمینه فرهنگ رضوی می‌باشد که در برنامه‌های مختلف و در استان‌های مختلف از سوی هیأت داوران هر یک از رشته‌های علمی، فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی و دیجیتالی آثار برگزیده منتخب شناسایی و نفرات اول تا سوم پدید آورنده هر یک از این آثار به عنوان برگزیده شناخته شده و طی مراسم اختتامیه برنامه موضوعی هر یک از استان‌ها و دستگاه‌ها مورد تقدیر قرار می‌گیرند.

(ح) خادمان فرهنگ رضوی

یکی از برنامه‌های مراسم اختتامیه جشنواره بین‌المللی امام رضا^ع معرفی خادمان فرهنگ رضوی می‌باشد که از سوی کمیته انتخاب خادمان فرهنگ رضوی جشنواره ۱۶ چهره برجسته علمی، فرهنگی و هنری در داخل و خارج از کشور که دارای خدمات برجسته‌ای در ساحت مقدس فرهنگ رضوی باشند معرفی و با اهداء نشان رضوی از آنان تجلیل می‌گردد.

(ط) افتتاحیه و اختتامیه جشنواره

بین‌المللی فرهنگی و هنری امام رضا^ع

جشنواره بین‌المللی امام رضا^ع در دهه کرامت همزمان با میلاد حضرت فاطمه معصومه^ع در شهر مقدس قم افتتاح و پس از اجرا در ۳۱ استان کشور و سطح وسیعی از نقاط جهان، اختتامیه آن در شب میلاد با سعادت حضرت علی بن موسی الرضا^ع با حضور مسئولان عالی رتبه، اقشار مختلف، برگزیدگان جشنواره اصحاب فرهنگ و هنر با تجلیل از خادمان فرهنگ رضوی در مشهد مقدس به کار خود پایان می‌دهد.

(ی) انتشارات

یکی از برنامه‌های مستمر بنیاد بین‌المللی فرهنگی و هنری امام رضا^ع که تحت نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت می‌کند انتشار محصولات پژوهشی

جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام می‌باشد. کتاب حاضر یکی از آن آثار است که بر اساس مصوبات شورای سیاست‌گذاری جشنواره بین‌المللی امام رضا علیه السلام در چارچوب رهنمودهای مقام معظم رهبری در زمینه سبک زندگی اسلامی، مبتنی بر آموزه‌های رضوی تدوین و به زیور طبع و نشر آراسته شده است تا ان شاء الله منبعی باشد برای بهره‌مندی عموم جامعه و همچنین دست‌مایه‌ای برای آفرینش‌های علمی، فرهنگی و هنری مخاطبان این رویداد فرهنگی و معنوی.

بنیاد بین‌المللی

فرهنگی و هنری امام رضا علیه السلام

www.ketab.ir

مفهوم سبک زندگی از جمله مفاهیم جدیدی است که پژوهشگران حوزه جامعه‌شناسی و مطالعات فرهنگی برای بیان رفتارشناسی انسان‌ها بیان می‌کنند. دامنه به‌کارگیری این مفهوم تا جایی رواج یافته که امروزه جانشین بسیاری از مفاهیم و واژگان سنتی شده است. اصطلاح سبک زندگی، پیوند نزدیکی با مجموعه‌ای از مفاهیم دارد نظیر فرهنگ، جامعه، ذهن، رفتار، معنا، شخصیت، محیط، وراثت، نیاز، سلیقه، مد، منزلت و سنت. مفهوم سبک زندگی از یک سو جزئی‌ترین رویدادهای حیات بشر و از سوی دیگر تا اعماق وجود آدمی را دربر می‌گیرد، لذا هم شامل و هم عمیق است.

این مسئله در خلال دهه ۸۰ م. در حوزه علوم اجتماعی و نظریه‌های جامعه‌شناسی مطرح شد. بسیاری از اندیشمندان علوم اجتماعی در این زمینه به بیان عقیده پرداختند.^۱

به اعتقاد گیدنز، سبک زندگی را می‌توان به مجموعه‌ای به نسبت جامع از عملکردهایی تعبیر کرد که فرد آن را به کار می‌گیرد؛ زیرا رفتارهای فرد نه تنها بیانگر نیازهای او، بلکه روایت خاصی از اندیشه و هویت شخصی اوست.^۲

رایزن، معتقد است که فرد در گذشته کمتر حق انتخاب داشت و عملاً گزینشی

۱. کاویانی، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن، ص ۹۰-۷۰.

۲. همان.

در فرهنگ سنتی وجود نداشت. این سنت و رسوم گذشته بود که برنامه‌های از پیش تعیین‌شده را بر افراد تحمیل می‌کرد و در اجرا، نوعی جبر پنهان وجود داشت. اما با گذشت زمان و گذشتن از دوران درون‌راهبر، وارد دوران دگرراهبر شده‌ایم و در این مقطع دیگران یعنی وسایل ارتباط جمعی سعی دارند مخاطب را آگاه ساخته، حق انتخاب او را شکوفا کنند و از این طریق تغییر در جهان مدرن با سرعت و به‌صورت شگفت‌انگیزی در جریان است.^۱

لیزر، سبک زندگی را از جنس رفتار دانسته و ارزش‌ها و نگرش‌ها را بیرون از دایره این مفهوم قرار می‌دهد.^۲

از دیدگاه چینی، سبک زندگی، سازمان اجتماعی مصرف است که راه الگومند مصرف یا ارج نهادن به فرهنگ مادی را بیان می‌کند.^۳

سبک زندگی، وابسته به انتخاب و انتخاب، وابسته به اطلاعات است. اطلاعات، محصولی از فرایند ارتباطات است. ارتباطات می‌تواند میان فردی یا رسانه‌ای باشد. رابطه رسانه‌ها و سبک زندگی، چرخه‌ای به هم پیوسته و متقابل است. رسانه‌ها، سبک‌های جدید حیات را پیش روی انسان قرار می‌دهند و انسان‌ها با خواسته‌ها و نیازهای جدید، سبک‌های جدید را آشکار می‌سازند. رسانه‌ها از طریق بمباران اطلاعات، فرهنگ مصرف‌گرا و مصرف فرهنگ را برجسته ساخته و حوزه فرهنگ را فریه می‌کنند.

امروزه رادیو، تلویزیون، ماهواره، موزه، سایت، وبلاگ، تالار گفتگو و ده‌ها نوع دیگر محصولات فرهنگی، فضایی فراهم آورده‌اند که همه پیرامون آنها می‌نشینند و بخش مهمی از عمر خویش را به آنها اختصاص می‌دهند و از این طریق، سبک زندگی تا عمیق‌ترین لایه‌های خانواده‌ها نفوذ می‌کند.

(۱) الگوها و محدوده‌ها

امروزه الگوهای متنوعی برای سبک زندگی وجود دارد: سبک زندگی دخترانه یا پسرانه، روستایی یا شهری، سنتی یا مدرن، مصرف‌گرایانه یا تولیدی، زاهدانه یا عاشقانه، فردمحور یا جمعی، ایرانی، عربی، غربی یا شرقی، بالاشهر یا پایین‌شهر، خشونت‌مدار یا عاطفی، فمینیستی، سیاسی، پلیسی، طبقاتی، رفاه‌طلب، جهان‌وطنانه، بسیجی، توده‌وار، قوم‌گرایانه، مدگرا، شیطانی، خطرپذیر، مهاجران، قدرت‌گرا، اوقات فراغت، ارزش‌مدار و توحیدی.

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

سبک زندگی در حوزه‌ها و محدوده‌های وسیعی نفوذ می‌کند: شاخص‌های شناختی، مدیریت تصمیم‌گیری، اخلاق اجتماعی، معاشرت، پوشش، آرایش، مد، غذا و تغذیه، آشپزی، معماری، دکوراسیون داخلی، طراحی صنعتی، تفریح و گردش، استفاده از جواهرات، تندرستی، ارتباطات گفتاری، محیط زیست، کسب و کار، روابط زناشویی، شغل، سخن‌گفتن، گذراندن اوقات فراغت، الگوی مصرف، سبک راه رفتن و مدیریت احساس‌ها.

۲) نقش دین در سبک‌دهی

در عصر جدید بخش قابل توجهی از مطالعات دربارهٔ فنون زیستن، به نقش دین در مفهوم سبک زندگی بازمی‌گردد. یکی از مهم‌ترین ابعاد مفهوم سبک زندگی این است که دین می‌تواند به‌عنوان نیروی برتر، نقش حیاتی در الگوی حیات و نحوهٔ زیستن آدمیان بر روی زمین ایفا کند. دین به‌عنوان نظامی از باورها، ارزش‌ها و رفتارها می‌تواند به آدمی برای دستیابی به سبکی الهی در زندگی کمک کند.

در این میان، اسلام از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. بر اساس معارف عمیق اسلامی که ریشه در آیات قرآن، احادیث معتبر، مفاهیم مربوط به ادعیه و سیرهٔ بزرگان دارد، می‌توان الگویی برای سبک زندگی در این جهان تعریف کرد، به‌گونه‌ای که آدمی را آمادهٔ ورود به زندگی ابدی و زیستن بی‌پایان کند. مفاهیم مربوط به سبک زندگی در منابع اسلامی بسیار فراوان اما به‌ندرت استخراج شده است.

دین به‌گونه‌های مختلف می‌تواند در سبک زندگی انسان‌ها تأثیرگذار باشد. دین حاوی آگاهی‌ها، بینش‌ها و نگرش‌های اصیلی بوده که در سبک‌دهی به زندگی انسان‌ها نقش آفرین است. دین، شناخت‌ها و نگرش‌های اصیلی را در ارتباط با خدا، جهان دیگر و انسان به آدمی می‌دهد تا از این طریق بتواند تصاویر روشنی از جهان پیرامون و خویشتن داشته باشد. دین، مجموعه ارزش‌ها و هنجارها را در اختیار انسان قرار می‌دهد تا به وی کمک کند الگوی مناسب برای زندگی بیابد، رفتارهایش را تنظیم کند و الگویی برای کنش‌ها و شیوه‌های زیستن پیدا کند.

دین، احساس‌هایی نظیر احترام، رضایت‌مندی، گناهکاری، پشیمانی، ترس و عشق را درون انسان برمی‌انگیزد. این حالت‌ها می‌توانند احساس‌های دیگری نظیر اعتماد به‌نفس و اعتماد به خدا را در انسان‌ها تضعیف یا تقویت کنند و از این طریق منشأ شکل‌گیری الگوهای متفاوتی در انسان شوند.

دین، قادر است بر خلاقیت فرد تأثیر گذارد و او را در مواجهه با محدودیت‌های وراثتی یا محیطی توانا یا ناتوان سازد. یکی از الگوهای سبک زندگی، پدیدهٔ خلاقیت یا نوآوری است که بدون شک دین، این بُعد انسانی را پرورش داده و تقویت می‌سازد.

دین، می‌تواند نهادهای اجتماعی کارآمدی را سامان بخشد، افرادی را حول محور این نهادها گرد آورد و از این طریق، شناخت از محیط را افزایش و رفتارهای جمعی او را تحت تأثیر قرار داده و شکل دهد.

اسلام به‌عنوان برترین دین، کارآمدی خود را در بُعد فردی و اجتماعی نشان داده است. آخرین دین آسمانی برای تمامی نیازهای درونی و بیرونی راهکار نشان داده و با عرضه الگوهای رفتاری متنوع، انسان را به سر منزل مقصود رهنمون شده است.

۳) بیماری‌های سبک زندگی جدید

در حال حاضر بشر با بیماری‌های مختلف سبک زندگی جدید مواجه بوده و این سبک، نحوه سخن گفتن انسان‌ها را تغییر داده است. شبکه‌های اجتماعی نظیر فیس‌بوک و ماهواره با عرضه امکانات نوین، انسان‌ها را به رفتارهای نابهنجار سوق داده‌اند. بسیاری از انحراف‌های اجتماعی مانند طلاق، اعتیاد، خودکشی، سرقت مسلحانه، خشونت آدم‌ربایی، جرائم سازمان‌یافته، جرائم اینترنتی، قاچاق انسان و کودک آزاری، معلول همین شیوه زندگی اجتماعی است.

امروزه، خانواده با آسیب‌های گوناگونی مانند مشاجره، ضرب و شتم، فرزندآزاری، رضایت نداشتن، مشکلات جنسی، خیانت و تجمل‌گرایی روبرو شده که بسیاری از آنها در اثر اتخاذ الگوی نادرست زیستن به وجود آمده است.

شیوه‌های نادرست گذران اوقات فراغت از موارد دیگر بیماری‌های سبک زندگی مدرن است. همچنین می‌توان به موارد دیگری مانند مدگرایی، آرایش‌های نامشروع، بدپوشی، تغییر خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، ترویج فرهنگ فست‌فود، افزایش بیماری‌های مقاربتی، کاستن از میزان کار مفید، کمبود کیفیت کار، ارائه الگوهای نامناسب معماری، پرخاشگری، آزاررسانی کلامی، عیب‌جویی، محرومیت و حرمت‌شکنی اشاره کرد.

الگوهای سبک زندگی مدرن علی‌رغم فرصت‌ها و امکاناتی که در اختیار بشر قرار داده، بیماری‌ها و آسیب‌های متعددی را نیز به ارمغان آورده است. اسلام به‌عنوان آخرین و برترین دین الهی، الگوها و مدل‌های متعادل و جامعی را در اختیار انسان قرار می‌دهد تا آدمی بتواند ضمن رهایی از تهدیدها و آسیب‌ها، به سعادت دنیوی و اخروی دست یابد.

۴) چیهستی

مسئله سبک زندگی با تمامی ابعاد حیات بشر ارتباط تنگاتنگ دارد. گستره مسئله مزبور به وسعت تمام شئون زندگی بشر است. امروزه، مؤسسه‌ها و شرکت‌های بین‌المللی سبک زندگی، خدمات متنوعی ارائه می‌دهند. برخی از این سرویس‌ها

عبارت‌اند از: مشاوره‌های فردی، کارگاه‌های گروهی، ارائه آزمون‌های روان‌شناختی، انجام مطالعات گروهی، ارائه راهبردهایی برای برون‌رفت از مشکلات جسمی و بیان چالش‌ها و بحران‌های سبک زندگی مدرن.

با توجه به اهمیت مسئله و نظر به اهمیت دو رویکرد جامعه‌شناختی و روان‌شناختی، ضروری است حقیقت و ماهیت سبک زندگی مطرح و بررسی شود.^۱ و بلن، پیشگام مسئله سبک زندگی در حوزه جامعه‌شناختی، با تأکید بر رفتار، سبک زندگی را چنین تعریف کرده است:

سبک زندگی الگوی رفتار جمعی است. سبک زندگی فرد، تجلی رفتار و سازوکار روحی و عادت‌های فکری است.

زیمل، با رویکرد جامعه‌شناختی، تعریفی متفاوت از سبک زندگی ارائه می‌کند:

سبک زندگی، تجسم تلاش انسان است برای یافتن ارزش‌های بنیادی خود در فرهنگ عینی.

از نگاه زیمل، انسان بر اساس ارزش‌های بنیادی خود، فردیت برتر و نیز صورت‌های رفتاری خویش را برمی‌گزیند. این‌گزینش بر اساس سلیقه شکل می‌گیرد و در زندگی عینی به صورت الگوهای رفتاری به هم پیوسته نمود پیدا می‌کند.

ماکس وبر، با تأکید بر اینکه سبک زندگی از جنس رفتار است تعریف زیر را ارائه می‌دهد:

سبک زندگی، رفتاری است که تمایل‌ها، آن‌را هدایت می‌کند و فرصت‌های زندگی بستر عرضه آن‌را فراهم می‌نماید.

سبک زندگی از نظر بوردیو چنین است:

سبک زندگی، فعالیت‌های نظام‌مندی است که از ذوق و سلیقه فرد ناشی می‌شود.

از نظر او، سبک زندگی، بیشترین توانمندی را برای ارائه الگوهای رفتاری دارد. سبک مانند معادله‌ای، تمام فعالیت‌ها و تلاش‌های بشر را دربر گرفته، از این طریق جنبه عینی و خارجی پیدا می‌کند و نیز به فرد هویت بخشیده و او را در میان اقشار اجتماعی متمایز می‌سازد.

گیدنز با طرح بحث سیاست زندگی، سبک زندگی را چنین توصیف می‌کند:

سیاست زندگی، سبک زندگی است. سیاستی که با منازعات و کشمکش‌ها

در باب یک سؤال پیوند دارد: چگونه ما باید در دنیایی زندگی کنیم که در آن، آنچه به وسیله طبیعت یا سنت تثبیت شده بود اکنون موضوع تصمیم‌گیری انسان قرار گرفته است؟

با بررسی تعاریف پیش گفته به این نتیجه می‌رسیم که محورهای اصلی سبک زندگی در الگودهی، هویت، عینیت زندگی و رفتارشناسی خلاصه می‌شوند. امروزه، دو رویکرد کلی در ارتباط با سبک زندگی وجود دارد: رویکرد جامعه‌شناسانه که بیشتر تحت تأثیر ماکس وبر و نیز رویکرد روان‌شناسانه که متأثر از آلفرد آدلر است. این دو، بر عنصر رفتار در مسئله سبک زندگی تأکید اساسی دارند. بر این اساس، می‌توان تمامی تعاریف مزبور را خلاصه و به شکل زیر عرضه کرد: سبک زندگی، مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری پایدار است که از بینش‌ها، ارزش‌ها، خواسته‌ها و محیط متأثر باشد و به صورت عینی تجلی یابد.

تعریف اخیر به ما می‌گوید رفتارهای بشر از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد. از سوی دیگر، رفتارهای ناپایدار، با مسئله سبک زندگی ارتباطی ندارند. بنابراین سبک زندگی به صورت دقیق و مشخص به الگوها و مدل‌های رفتاری نظر دارد، چنان‌که رفتار و فعالیت باید به نسبت پایدار نیز باشد.

انسان‌ها هنگام پوشش، خوردن، آشامیدن، آرایش، ارتباط، کار، گذران اوقات فراغت، دکوراسیون داخل منزل یا اداره و ازدواج، از خود رفتارهایی نشان می‌دهند که دارای الگوهای خاصی است. سبک زندگی چیزی جز همین رفتارهای به نسبت پایدار نیست. سبک زندگی، به مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری اطلاق می‌شود که تمام حیات بشر را دربر می‌گیرد.

(۵) شاخصه‌ها و مؤلفه‌ها

سبک زندگی دارای شاخصه‌ها و مؤلفه‌های متعددی است که می‌توان آن‌ها را به شرح ذیل بیان کرد:

یک) فردی و اجتماعی

بررسی موضوع‌های سبک زندگی نشان می‌دهد که دو بُعد فردی و اجتماعی را دربر می‌گیرد. اموری نظیر روابط اجتماعی، شیوه‌های گذران اوقات فراغت، خوردن و آشامیدن، نحوه مصرف و روابط خانوادگی به بُعد اجتماعی انسان بازمی‌گردد. از سوی دیگر آدمی بُعد فردی نیز دارد. بیماری‌ها، علقه‌ها، سلیقه‌ها، افسردگی‌ها و احساس‌های درونی از دیگر ابعاد وجودی انسان است که با پدیده سبک زندگی ارتباط تنگاتنگی دارد.

دو) نقش بینش‌ها و ارزش‌ها

هر انسانی نگاه خاصی به خدا، جهان، حیات بعد از مرگ و اختیار بشر دارد. این بینش‌ها و نگرش‌ها، ارزش‌هایی را برای آدمی رقم می‌زنند، مثلاً برای فردی، مصرف و برای دیگری، تولید؛ برای یکی، مال‌اندوزی و برای دیگری، بخشندگی؛ برای یکی، خودپرستی و برای دیگری، رعایت سنت‌ها و برای دیگری، مُد؛ برای یکی اعتماد به خدا و برای دیگری اتکا به این و آن، ارزش است.

نکته مهم اینکه، بینش‌ها، ارزش‌ها را و ارزش‌ها، رفتارها را شکل می‌دهند، مثلاً اگر در چهارراه، چراغ راهنما نبود یا برای دقایقی خراب شد، در این صورت، فرد باگذشت، دیگران را مقدم داشته و به آنها راه عبور می‌دهد، اما انسان خودخواه فقط به این فکر می‌کند که چگونه پیش از دیگران عبور کند یا مثلاً کسی که پایبند به نظم باشد، اتاق یا محل کارش چیدمان منظمی دارد، اما کسی که نظم برای او ارزش محسوب نشود اتاق یا محل کارش به شکل دیگری است.

از آنجا که رفتارها تحت تأثیر هنجارها و ارزش‌ها شکل می‌گیرند و ارزش‌های آدمی با نگرش‌ها و بینش‌های او در ارتباط است، می‌توان گفت سبک زندگی، محصول باورها و ارزش‌های آدم است و از آنجا که نظام کلی بینشی یعنی نظام مؤمنانه و نظام غیرمؤمنانه وجود دارد، می‌توان گفت دو الگوی اصلی سبک زندگی وجود دارد: سبک زندگی مؤمنانه و غیرمؤمنانه.

سه) تأثیر وضعیت جغرافیایی و اقلیمی

یکی از عواملی که در سبک‌دهی به زندگی انسان‌ها نقش دارد، شرایط اقلیمی و جغرافیایی است.^۱ این شرایط می‌تواند طبایع، مزاج‌ها، حالت‌ها و سلیقه‌های انسان را شکل دهد. بدون شک رفتار فردی که در منطقه گرمسیری و خشک زندگی می‌کند به گونه‌ای خاص بوده و با رفتار فردی که در منطقه معتدل و مرطوب زیست می‌کند، متفاوت است.

تنوع اقلیمی و آب و هوایی بر پوشش، خوردنی‌ها، آشامیدنی‌ها، نحوه گذران اوقات فراغت، ازدواج و روابط اجتماعی تأثیرگذار می‌باشد. نحوه پوشش در اقلیم‌ها و مناطق مختلف، کاملاً متفاوت و متنوع بوده و مهم این است که بدانیم این تنوع از نظر اسلام و پیشوایان دین پذیرفته است.

نمونه تاریخی این مسئله در ادامه بیان می‌شود:

۱. شریفی، سبک زندگی اسلامی ایرانی، ص ۳۰-۲۰.

رسول خدا ﷺ به مسلمانان دستور داده بودند محاسن خود را رنگ کنند تا هم‌رنگ یهودیان و مسیحیان نباشند^۱. روزی فردی به حضرت علیؓ اعتراض کرد که چرا شما محاسن خود را رنگ نمی‌کنید. ایشان در پاسخ، به نکتهٔ زیبایی اشاره فرمودند که نباید ظاهر و پوستهٔ دین را گرفت بلکه باید روح دستورهای دین را فهمید، دستور پیامبر ﷺ مربوط به زمان تعداد اندک مسلمانان بود و هر بار دشمنان از دور نگاه می‌کردند آنها را پیر و با ریش سفید می‌دیدند. مسلمانان می‌توانستند با محاسن سفید ظاهر شوند. هر کس می‌تواند هرگونه که دوست دارد رفتار کند^۲.

چهار) رفتارهای درون‌زا

از آنجا که محور سبک زندگی، رفتارهای آدمی بوده و انسان، موجودی انتخابگر و صاحب اختیار بوده، سبک زندگی، ناظر به رفتارهای خودجوش و درون‌زا است^۳. سبک زندگی، پدیده‌ای تحمیلی نیست؛ بلکه اقناعی است. به تعبیری، نمی‌توان مدل خاصی از رفتار را برای زمانی طولانی به فردی اجبار و تحمیل کرد؛ بلکه او خودش باید آن رفتار را برگزیند و انتخاب کند.

هر گونه تلاشی که از سوی فرد، گروه یا حاکمیت برای تغییر الگوهای رفتاری انجام می‌شود باید مبتنی بر این اصل مهم باشد: از زور و اجبار استفاده نشود؛ بلکه شیوه‌هایی اتخاذ شود تا انسان‌ها رفتارهای مورد نظر را خودشان برگزینند و آن‌را انتخاب کنند. به عبارت دیگر نباید و نمی‌توان تلاش کرد تا دیگران را به اتخاذ رفتار و سبکی خاص سوق داد. تغییر الگوهای سبک زندگی با قانون‌گذاری یا استفاده از قوهٔ قهریه حاصل نمی‌شود، بلکه باید درون‌زا و خودجوش باشد. ضروری است الگوهای سبک زندگی، جامعه‌پذیر باشند و مخاطبان با اختیار خود آن الگوها را انتخاب کنند.

پنج) سبک زندگی پدیده‌ای تدریجی

مدل‌های سبک زندگی به صورت ناگهانی ایجاد نمی‌شوند تا بتوان به صورت دفعی و ناگهانی تغییر داد. اگر رفتاری پایدار در انسان به صورت ملکه و پایدار درآمده باشد این امر نشان از پیشینه‌ای به نسبت طولانی دارد. نهادینه شدن یک رفتار و تثبیت یک فعالیت، صبوری و تحمل می‌طلبد.

اگر بخواهیم مثلاً جایگزینی برای فرهنگ فست‌فود بیابیم و آن الگو را جامعه‌پذیر کنیم، لازم است الگوی بدیل، جذاب و پذیرفتنی باشد و با استفاده از روش‌ها و فنون مؤثر آن‌را در شرایطی مناسب نهادینه نماییم.

۱. صدوق، الخصال، ج ۲، ص ۴۹۸.

۲. نهج البلاغه، حکمت ۱۷.

۳. شریفی، سبک زندگی اسلامی ایرانی، ص ۳۵-۳۰.

آنگاه که رسول خدا ﷺ به اذن الهی اراده فرمودند فرهنگ جاهلیت را تغییر دهند، آن انسان والا چنان از خود تحمل، حوصله و شکیبایی نشان دادند که خداوند با بیانی خاص به ایشان فرمود:

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ؛ شاید تو می خواهی برای اینکه آنان ایمان نمی آورند، خود را از شدت اندوه هلاک کنی!

حاصل آنکه سبک زندگی جنبه های فردی و اجتماعی را به صورت یکسان دربر می گیرد، سبک زندگی، از بینش ها و ارزش های انسان ها تأثیر می پذیرد، شرایط اقلیمی و جغرافیایی در آن نقش آفرینند، شامل رفتارهای درون جوش و درون زاست، به صورت تدریجی حاصل می شود و مهم ترین نکته اینکه عمدتاً ناظر به رفتارهای انسانی است؛ البته رفتارهای به نسبت پایدار نه رفتارهای گذرا و موقتی.

۶) حضرت رضا و سبک زندگی

شاید در ابتدا این گونه به نظر آید که روایت های اهل بیت و نیز احادیث رضوی، با شیوه و سبک زندگی آدمیان ارتباط چندانی نداشته باشد. اما هر آنچه در احادیث امامان و سیره آنان بیشتر تبیع و تدبیر کنیم، مطالبی افزون تر و عمیق تر به دست می آید. به عنوان مثال می توان از روایت های امام هشتم نام برد. اگر گفته شود صدها روایت به نقل از امام رضا درباره سبک زندگی وجود دارد، اغراق نشده است. مسئله این نیست که گفته های پیشوایان و معصومان کم است، بلکه مسئله این است که ما کمتر مراجعه و استفاده می کنیم. به جاست در این احادیث نورانی دقت بیشتری کرد تا از این اقیانوس بی کران، درها و گهرهای فراوان بر گرفت و به صورتی زیبا بسته بندی کرد.

کالای نیک را باید نیک بسته بندی کرد.

۷) ویژگی های اثر حاضر

یک پرداختن به مباحث سبک زندگی و نیز فنون موفقیت به سه شکل امکان پذیر است: روش اول اینکه تمامی مباحث مربوط به این دو حوزه را همان گونه که در جهان غرب رخ داده است از راه ترجمه، برگزاری کارگاه و تألیف کتاب به کشور منتقل و به مخاطبان مسلمان که دارای باورهای قرآنی و اسلامی هستند عرضه کرد. باز خورد مخاطب خارج از دو شکل نیست: اگر پذیرای آنها شود این امر به معنای ایجاد تغییر در نگرش ها، بینش ها و باورهای اوست. بر این اساس خواسته امپراطوری فرهنگی

غرب تأمین شده است. اما اگر باز خورد مخاطب به حد پذیرش نرسید، حداقل عرضه این گونه افکار، در وی ایجاد تضاد درونی کرده و این امر به معنای توسعه ناامنی ایمانی در جامعه است.

روش دوم اینکه این گونه مباحث را آنگاه که به ایران می‌رسد با چند آیه و حدیث همراه و به تعبیری سبک زندگی غربی را بومی و اسلامیزه کرد. هدف کسانی که این گونه آمیزش‌ها و التقاط‌های نامبارک را انجام می‌دهند یافتن گوش‌های بیشتر در میان مخاطبان مسلمان است تا از این طریق بازار کسب و کار خویش را رونق بخشند. اگر فنون کسب ثروت را آموزش می‌دهند در واقع از این طریق سود سرشار نصیب خود می‌کنند. پیداست که این شیوه به‌جز آسیب پیش‌گفته، نوعی خیانت تلقی می‌شود، زیرا از یک سو دو امر ناسازگار را کنار هم نشانده‌ایم تا به دروغ نشان دهیم آن دو سازگارند و از سوی دیگر موجب سوءبرداشت از کلام خدا شده‌ایم و از طرف سوم کتاب خدا را وسیله‌ای برای ارتزاق در دنیا قرار داده‌ایم.

شیوه سوم این است که ۱. آیات و احادیث، مبنای اصلی قرار گیرند؛ ۲. درصدد باشیم دیدگاه دین را در باب مسائلی که امروز در حوزه سبک زندگی و نیز موفقیت مطرح است جویا شویم. به تعبیری، مسائل را به دین عرضه کنیم نه اینکه بر آن تحمیل کنیم؛ ۳. به آنچه از متن دین برآمده پایبند باشیم؛ ۴. در عرضه مباحث، از ادبیات جدید نظیر داستان، کلمه‌های قصار و شعر استفاده کنیم.

به بیان دیگر میان «مبنا» و «روش» تفکیک قائل شویم یعنی مبنای استنباط و استخراج دیدگاه‌ها، آیات و احادیث باشد اما در روش عرضه از شیوه‌های جذاب بهره گیریم. اثر حاضر سعی دارد از روش سوم پیروی کند. پس روش اول «غربی»، شیوه دوم «التقاطی» و اسلوب سوم «دینی» است، زیرا تنها با نگاه سوم، سبک زندگی دینی و توحیدی در اختیار ماست.

دو) با رویکرد سبک زندگی و فنون موفقیت می‌توان دو گونه مواجه شد: سلبی و ایجابی. اعتقاد نگارنده بر این است که نگاه ایجابی اولویت داشته و از اهمیت برخوردار است. لذا شیوه طرح مباحث به صورت انتقادی و سلبی نیست بلکه هدف، بیان دیدگاه‌های دینی است که از آیات و روایت‌ها می‌توان به‌دست آورد. در عین حال مباحث، از مطالب سبک زندگی و فنون موفقیت بیگانه نیست، بلکه «ناظر» به آنهاست. هر کس با آن مباحث آشنا باشد و اثر حاضر را به‌دقت بخواند تفاوت‌ها را درمی‌یابد.

سه) مباحث سبک زندگی می‌تواند به دو گونه مطرح شود: نظری و کاربردی. نگارنده سعی دارد از رویکرد نظری کمتر پیروی کند و بیشتر به مباحث کاربردی که واقعا بتواند در زندگی روزمره به کار آید، بپردازد.

چهار) اثر پیش رو سعی دارد تا حد امکان تمام نکات قرآنی در باب فرهنگ رضوی در موضوع روابط میان فردی را، پیش نگاه خوانندگان قرار دهد. گذشته از اینکه از مثال، جمله‌های کوتاه و کلمه‌های قصار استفاده شده است.

پنج) نگاشته حاضر عضوی از یک مجموعه است. این مجموعه با عنوان کلی «سبک زندگی رضوی» به صورت مسلسل منتشر می‌شود. هر کدام از این سری، با عنوان خاص به زیور طبع درمی‌آید.

شش) سازماندهی نوشتار حاضر در دو فصل انجام شده است؛ فصل اول به روابط میان فردی، فصل دوم به آیین دوستی و همنشینی پرداخته است.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم از مساعی ارزشمند آقای سیدمحمد رفعتی‌پور که در تهیه پرونده علمی مرا یاری دادند، تشکر کنم. همچنین از مساعی ارزشمند جناب آقای دکتر علی سروروی مجد عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز جناب آقای سیدجواد جعفری مدیر عامل محترم بنیاد بین‌المللی فرهنگی و هنری امام رضا^ع سپاسگزارم.

www.ketaboo.com